

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

DOI 2023

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

«Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI»

Respublika ilmiy-amaliy anjumani

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
ILMIY MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI

2023-yil 15-dekabr, maxsus son

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 540 sahifa, 15-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javoxir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

UO'K: 338.48 (075)

KBK: 65.433(011)

“Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI”. Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to‘plami. – T.: “YalT” jurnali, 2023. – 540-b.

To‘plamga xorijiy va mahalliy olimlar, sohaning yetuk mutaxassislari va oliy o‘quv yurtlarida turizm sohasidagi muammolar bo‘yicha ilmiy izlanishlar olib borayotgan doktorantlar, tadqiqotchilar, vazirlik, qo‘mita va turli mulkchilik shaklidagi korxona, tashkilotlarning yetakchi mutaxassislari, magistrnlarning ilmiy izlanishlarining natijalari kiritilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va keltirilgan huquqiy-me‘yoriy hujjatlarning haqqoniyligi, tadqiqiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Mas‘ul muharrir: t.f.d., prof. K.A. Sharipov

Konferensiya tahrir hay‘ati: i.f.d., prof. M.P.Eshov, i.f.d., prof. G.Q.Abduraxmanova, i.f.d., prof. S.K.Xudoyqulov, i.f.d., prof. M.A.Yuldashev, i.f.d., prof. A.M.Abduvohidov, i.f.d., prof.M.T.Aliyeva, i.f.d., prof. A.A.Eshtayev, i.f.d., prof.A.N.Norchayev, i.f.n.,prof. S.R.Safayeva, i.f.n., dots. D.I.Abidova, i.f.n., dots. X.Ochilova,i.f.n., dots. M.Nurfayziyeva.

Taqrizchilar:

Sh. Ergashxodjayeva, i.f.d., prof.

U. G‘afurov, i.f.d., prof.

Ushbu Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida o‘tkazilayotgan «Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI» mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman to‘plami O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-6856-0-4

O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI SOHASINING AHOLI BANDLIGIGA MULTIPLIKATIV TA'SIRI

To'rabekov Sohijjon Sherboy o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Maqolada turizm xizmatlari sohasi rivojlanishining aholi bandligi darajasiga ta'siri borasidagi ayrim nazariyalar tahlil qilingan. Ushbu nazariyalar asosida O'zbekiston sharoitida turizm xizmatlari sohasining mamlakat aholisining bandligiga ta'siri tahlil va tadqiq etilgan. Bu borada maqola so'ngida xulosa va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Turizm xizmatlari, aholi bandligi, multiplikativ samara.

Abstract: The article analyzes some theories about the impact of the development of tourism services on the level of population employment. Based on these theories, the impact of the tourism services industry on the employment of the country's population was analyzed and researched in the conditions of Uzbekistan. At the end of the article, conclusions and suggestions have been developed in this regard.

Key words: Tourism services, population employment, multiplier effect.

Аннотация: В статье анализируются некоторые теории о влиянии развития туристических услуг на уровень занятости населения. На основе этих теорий было проанализировано и исследовано влияние индустрии туристических услуг на занятость населения страны в условиях Узбекистана. В конце статьи сформулированы выводы и предложения по этому поводу.

Ключевые слова: Туристические услуги, занятость населения, мультипликативный эффект.

Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida mamlakatda mehnat munosabatalarini shakllantirish, aholi turmush darajasi va bandligini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda ijtimoiy sohadagi boshqa muammolarni hal qilishda turizm xizmatlari sohasining o'zni beqiyos. Sababi, tashrif buyuruvchilarning sayohati davomida xilma-xil ehtiyojlarini qondirish uchun xizmatlarning keng doirasini shakllantirish talab etiladi. Bunda sayyohlarning ushbu xilma-xil ehtiyojlarini qondirish darajasi mamlakatda yaratilgan turistik infratuzilma va uning faoliyat samaradorligi bilan bog'liq. Bir so'z bilan aytganda, turizm xizmatlari sohasining rivojlanishi transport, mehmonxona xo'jaligi, fan va madaniyat, qurilish, qishloq xo'jaligi, savdo, umumiy ovqatlanish va boshqa sohalarning rivojlanish ko'rsatkichlariga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Sohadagi bandlik darajasi ham bundan mustasno emas.

Turizm xizmatlari sohasining iqtisodiyotga bilvosita ta'siri uning ijtimoiy-iqtisodiy tabiatiga ko'ra ancha kengroq bo'lib, uning umumiy ta'siri bevosita iqtisodiy va ijtimoiy ta'siridan ancha yuqori. Sababi shundaki, turizm xizmatlari orqali "xarajat-daromad" zanjiri asosida turizmga bog'liq tarmoqlarning rivojlanishi rag'batlantiriladi (multiplikator effekti). Ya'ni tashrif buyuruvchining tashrif buyurgan joyida qo'shimcha xarajatlari qanchalik ko'p bo'lsa, turizm xizmatlari sohasining iqtisodiyotga bilvosita (multiplikativ) ta'siri shuncha yuqori bo'ladi.

Turizm xizmatlari sohasining iqtisodiyotga va unga aloqador boshqa tarmoqlarning rivojlanishiga bilvosita ta'siri borasida dunyoning ko'plab olimlari tadqiqot olib borishgan. Jumladan, xorij olimlaridan D.Keyns¹, P.Samuelson, S.Fisher, X.Ryutter, I.Krippendorf, V.Archer, S.Ouen, X.Klement, D.Klark, R.Xarrod, G.Xambler, E.Xarsenlar o'z tadqiqot ishlarida iqtisodiyotning turli tarmoqlari uchun umumlashtirilgan multiplikatorni hisoblashning bir qancha modellari va usullarini taklif qilgan. Rus iqtisodchi olimlardan A.Kvartalnov, V.G.Gulyaev, V.A.Morozov, G.A. Papiryan, M.V.Yefremova va boshqalar esa turizm multiplikatorlarini hisoblash tartib-tamoyillari borasida izlanishlar olib borgan. Biroq shunga

¹ Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. Избранное/Дж.М.Кейнс; вступ.статья Н.А.Макашевой. – М.:Эксмо, 2007. – 960с. – (Антология экономической мысли).

qaramasdan umumiy qabul qilingan, uyg'un nazariya va turistik multiplikatorni hisoblashning yagona modellari hali ishlab chiqilmagan.

Multiplikativ effekti nazariyasi ishlab chiqarishning bir sohasida xarajatlarning ishlab chiqarishni kengaytirishga va uning boshqa sohalarda bandlikni oshirishga rag'batlantiruvchi ta'siri mavjudligini ifodalaydi. Yalpi hududiy mahsulot tarkibidagi ushbu o'sib boruvchi komulyativ effekt multiplikator effekti deb ataladi². Turizmning rivojlanishi iqtisodiyotning ko'pgina sektorlari bilan bog'liq bo'lganligi sababli uning multiplikativ ta'sirini baholash uchun kattagina ma'lumotlar bazasi talab etiladi. Shuningdek, multiplikator qiymatini baholashda nafaqat metodologiyani tanlash, balki multiplikator turini ham to'g'ri tanlash muhimdir. Bizningcha, O'zbekiston sharoitida turizm xizmatlari sohasining unga bog'liq boshqa iqtisodiy va ijtimoiy sohalarga bilvosita ta'sirini baholashning imkoniyati majud emas. Bunga mamlakatda umumiy va turizm statistikasining mukammal emasligi, milliy hisoblar tizimida turizm multiplikatori parametrlarining mavjud emasligi, turizm multiplikatorini hisoblash va uni operativ hisobini yuritishning ilmiy asoslangan metodikasining yaratilmaganligi va boshqalarni sabab qilib keltirish mumkin. Shu boisdan, biz turizm xizmatlari sohasining unga aloqador boshqa tarmoqlarning iqtisodiy ko'rsatkichlariga ta'sirini nazariy qarashlarimiz orqali tahlil qilishga harakat qildik.

Xizmat ko'rsatish sohasida turizmning rivojlanishining matematik modellashirish bo'yicha tadqiqotchi A.M.Tramovanning fikricha, turizmning multiplikativ effektini hisoblashning murakkabligiga qaramasdan, turizmning iqtisodiy samarasini tavsiflovchi asosiy ko'rsatkichlar yetarlicha aniqlangan. Uning fikricha, har qanday milliy iqtisodiyot uchun hisoblanishi mumkin bo'lgan yetti turdagi turizm multiplikatorlari mavjud. Bular: ishlab chiqarish, sotish, daromadlar, bandlik, ish haqi, davlat daromadlari va import multiplikatorlaridir³.

O'zbekistonda turizm xizmatlari sohasi rivojlanishining boshqa soha va tarmoqlardagi bandlik ko'rsatkichlariga ta'sirini o'rganishda statistik tadqiqot usulidan hamda D.Keynsning iqtisodiy tahlil nazariyasiga asoslangan turistik multiplikatorning matematik modelidan, P.Samuelsan va V.Nordxauzning multiplikatorni hisoblash usullaridan⁴ foydalanishni maqsadga muvofiq deb topdik. Ya'ni bunga ko'ra, turizm multiplikatori doirasida turizm xarajatlari aylanmasi dinamikasini hisobga olgan holda, turizmning bilvosita ta'sirini umumlashtirilgan shaklda hisoblash quyidagicha ifodalanadi:

$$K = I + I \times MSP + I \times MSP^2 + I \times MSP^3 + I \times MSP^4 + \dots + I \times MSP^n \quad (1)$$

K – turistik faoliyatning multiplikativ effekti;

I – bevosita va bilvosita daromadlarni ifodalovchi investitsiyalar;

n – iqtisodiyotdagi pul aylanmalari soni;

MSP – iste'molga bo'lgan marjinal moyillik, ya'ni hisobot davridagi o'rganilayotgan hududdagi mahalliy aholi xarajatlar darajasining daromadlar darajasiga nisbati⁵.

Bunda:

$$MSP = \frac{\text{xarajatlar}}{\text{daromadlar}} = \frac{X}{D}; \quad (2)$$

Demak, formula quyidagi shaklga keltiriladi:

$$K = \frac{I}{1 - MSP} = \frac{I \times D}{D - X}; \quad (3)$$

Tadqiqotlar jarayonida O'zbekiston Respublikasining Davlat Statistik qo'mitasining rasmiy statistik ma'lumotlari va qilingan hisob-kitoblar asosida O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga turizmning bilvosita ta'sirining hajmini hisoblashga harakat qildik (turizmning multiplikativ effekti).

2 Немкович Е.Г. Мультипликатор туризма // Сб.научных статей по матер. междунар. научно-практич. конф.: «Роль туризма в модернизации экономики российских регионов», 8-10 июня 2010г. – Петрозаводск: карнц ран, 2010. – с. 97-100.

3 Трамova A.M. Математическое моделирование развития туризма в сфере услуг системотехника. 2010г. №8. <http://systech.miem.edu.ru/2010/tramova.htm> (murojaat qilingan sana: 14.06.2023).

4 П.Самуэлсон, В.Нордхаус. Экономика. м.,2000.

5 Ruetter H. Wirtschaftsfaktor tourismus. in: volkswirtschaftin der schweiz. bern, 2001. – с. 125-132.

1-jadval: 2017-2021-yillarda O'zbekistonda aholi daromadlari va iste'mol xarajatlarning o'zgarishi⁶

№	Yillar	Aholi daromadlari, mlrd. so'm	Aholi iste'mol xarajatlari, mlrd. so'm	Iste'molga marjinal moyillik, %
1	2017	236 893,1	71 067,9	30
2	2018	300 842,7	93 261,2	31
3	2019	365 735,6	113 378,04	31
4	2020	414 968,7	141 089,36	34
5	2021	519 181,4	182 470,99	35

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda 2017-yilda aholining iste'molga o'rtacha marjinal moyilligi 30% bo'lgan va u so'ngi yillarda o'sib borayotganligini ko'rish mumkin.

Yuqoridagi hisoblash modeliga asosan 2021-yil ma'lumotlaridan foydalanib quyidagilarni hisoblaymiz [bunda $I = 1556250$ so'm (bir sayyohga to'g'ri keladigan xarajatlar summasi⁷)]:

$$K = I / (1 - MPS) = I / (1 - 0,35) = 1556250 / 0,65 = 2394230$$

$$k = 1 / 1 - MSP = 1 / 0,65 = 1,54 \text{ (4)}$$

Hisob-kitob natijalariga ko'ra, yuqoridagi model asosida qilingan hisob-kitoblar 2021-yil uchun xarajat (Daromad) multiplikator koeffitsienti $k = 1,54$ ga teng ekanligini ko'rsatdi. Ya'ni tashrif buyurgan xorijiy sayyohlarning O'zbekiston hududida har 1556250 so'm qilgan xarajati milliy iqtisodiyotga 2394230 so'm qo'shimcha daromad keltirishini ko'rsatmoqda.

Turizmning multiplikativ ta'sirini baholash uning mamlakat iqtisodiyotiga ta'sirini aniqroq hisoblash, davlat budjetini shakllantirish, to'lov balansini baholash, eksport-import operatsiyalarini optimallashtirish, turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish, uning investitsiyaviy strategiyasini va turizm infratuzilmasini yaxshilash, turizm resurslaridan foydalanish va qayta ishlashda ushbu parametrlarni hisobga olish imkonini beradi. Biroq, mavjud milliy hisoblar tizimi va turizm statistikasining imkoniyatlari hozirda bu parametrlarni yetarlicha aniqlik bilan aniqlash imkonini bermaydi. Holbuki, xorijda turizmni barqaror rivojlantirish modelini ishlab chiqish asosida mamlakatda turizmni o'rganish, prognozlash va rivojlantirish bilan shug'ullanuvchi ilmiy-tadqiqot institutlari tashkil etilgan.

Yuqorida qayd qilinganidek, turizm xizmatlari sohasining boshqa tarmoq va sohalarga bilvosita ta'sirini baholash bo'yicha tugal xulosa, aniq metodika yoki ilmiy asoslangan nazariya yo'q. Shu qatorda, turizm xizmatlari sohasining boshqa soha va tarmoqlardagi bandlik darajasiga ta'sirini baholashning ham aniq qo'llanmasi hali ishlab chiqilmagan. Biroq, shunday bo'lsada turli davrlarda turli davlatlarning ba'zi olimlari o'zlarining milliy iqtisodiyotining ijtimoiy-iqtisodiy ahvolidan kelib chiqib bu bo'yicha o'z yondashuvlarini ishlab chiqishgan. Masalan, 1995-yilda amerikalik tadqiqotchi K.Xombak Milliy bog'lar xizmati uchun "Pullarni ko'paytirish model"ini ishlab chiqqan. Bunga ko'ra, ushbu model ekoturizmning milliy iqtisodiyotga qo'shgan hissasini baholash uchun mo'ljallangan bo'lib, u milliy bog'ga tashrif buyuruvchilar xarajatlarning 4 ta ko'rsatkichi bo'yicha ta'sirini aniqlash orqali o'lchadi:

- Umumiy sotish;
- Yaratilgan ish o'rinlari;
- Daromad;
- Qo'shilgan qiymat.

Tadqiqotchi O.S. Mozgovaya o'z tadqiqotlari davomida K.Xombakning ushbu modeli asosida turizmning bandlik multiplikatorini hisoblash metodikasini ishlab chiqqan⁸. Bunda tadqiqotchi mamlakatda turizm xizmatlari sohasining bandlik multiplikatorini hisoblashda mamlakat mehnat bozorida yaratilgan yangi ish o'rinlari soni va tashrif buyurgan har bir xorijiy sayyohga to'g'ri keladigan o'rtacha

6 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

7 Muallif tomonidan hisoblandi.

8 С. Мозговая. Туристский мультипликатор в оценке экономического вклада экологического туризма в развитие региона. Журнал международного права и международных отношений. №2 – 2009.

xarajat miqdoridan kelib chiqishni maqsadga muvofiq deb topgan va u quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$M_b = \frac{YaIO'}{TS * O'X} \quad (5)$$

M_b – turizmning bandlik multiplikatori;

$YaIO'$ – mamlakatda yaratilgan yangi ish o'rinlari soni, ming;

TS – mamlakatga jami tashrif buyuruvchilar soni, ming nafar;

$O'X$ – har bir turistga to'g'ri keladigan o'rtacha xarajat, AQSh dollari;

Tadqiqotlar jarayonida O.S. Mozgovayaning bandlik multiplikatorini hisoblash metodikasidan foydalanib, O'zbekiston turizm xizmatlari sohasining 2021-yil statistik ma'lumotlari asosida mamlakatning bandlik multiplikatorini hisoblashga harakat qildik. Unga ko'ra, 2021-yilda mamlakat mehnat bozorida jami 506,2 minga yangi ish o'rni yaratilgan⁹, mamlakatga tashrif buyurgan xorijiy sayyohlar soni 1881,3 ming nafarni¹⁰ va har bir sayyohga to'g'ri keladigan o'rtacha xarajat esa 107\$ AQSh dollari¹¹ni tashkil etgan.

Demak, ushbu ma'lumotlarni yuqoridagi formulaga qo'yib hisoblasak, quyidagi natijani olamiz:

$$M_b = \frac{506,2}{1881,3 * 107,0} = 0,002 \quad (6)$$

Turizm xizmatlari sohasining bandlik multiplikatori $M_b = 0,002$ ga teng bo'lishi, O'zbekistonga tashrif buyurgan har bir xorijiy sayyohning har bir qilgan qo'shimcha 1000\$ AQSh dollari uchun mamlakat mehnat bozorida 2 ta yangi ish o'rni yaratilishini ko'rsatmoqda. Yoki boshqacha aytganda, mamlakatda o'rtacha 1000\$ lik turizm xizmatlari eksportining amalga oshirilishiga erishish uchun qo'shimcha 2 ta yangi ish o'rniga ehtiyoj paydo bo'lishini ko'rsatadi.

Yuqoridagi turizm multiplikatorlari bo'yicha amalga oshirilgan hisob-kitob natijalarini baholash maqsadida ushbu 2 multiplikatorlarning qo'shni davlatlardagi qiymatini tahlil qilishni maqsadga muvofiq deb topdik. Bunga ko'ra, har ikki multiplikator bo'yicha qo'shni Qozog'iston, Rossiya va Tojikiston Respublikalarining ko'rsatkichlari O'zbekistonnikidan nisbatan yuqoriroq ekanligi aniqlandi.

2-jadval: 2021-yilda ayrim mamlakatlarda turizm multiplikatorlarining qiymati¹²

№	Ko'rsatkichlar	Qozog'iston	Rossiya	Tojikston
1	Turistik faoliyatning multiplikativ effekti (k = koeffitsient)	2,1	2,4	1,8
2	Turizmning bandlik multiplikatori (k = koeffitsient)	0,006	0,012	0,001

2-jadval ma'lumotlariga ko'ra, Qozog'iston Respublikasida 2021-yilda turistik faoliyatning multiplikativ effekti $k=2,1$ ga tengligini, ya'ni mamlakatga tashrif buyurgan xorijiy sayyohlarning har bir birlik qilgan xarajati milliy iqtisodiyotga 2,1 koeffitsientda qo'shimcha daromad keltirishini ko'rsatmoqda. Ushbu ko'rsatkich Rossiya va Tojikistonda mos ravishda 2,4 va 1,8 ni tashkil etgan.

Shuningdek, 2021-yilda Qozog'iston Respublikasida amalga oshirilgan turizm eksportining har 1000\$ AQSh dollari uchun mamlakat mehnat bozorida 6 ta yangi ish o'rniga ehtiyoj paydo bo'lishi mumkinligini ko'rsatmoqda. Bu ko'rsatkich Rossiyada 12 tani, Tojikistonda 1 tani tashkil qiladi.

Bizningcha, turistik faoliyatning multiplikativ effekti O'zbekistonda Qozog'iston va Rossiyaga nisbatan pastroq ko'rsatkichni ifodalaganini aholining is'temol xarajatlari daromadlariga nisbatan ancha kam ekanligini bilan izohlash mumkin. Ya'ni O'zbekiston aholisi daromadlarining ko'proq qismini iste'mol uchun emas, balki jamg'arma uchun ajratadi. Boshqacha aytganda, O'zbekiston aholisi

9 <https://mehnat.uz/uz/news/uzbekistonda-ishsizlik-darazhasi-96-foizni-tashkil-etdi-> (murojaat qilingan sana 23.12.2022-yil, soat 22:05)

10 <https://uzbektourism.uz/research/statistics> (murojaat qilingan sana 23.12.2022-yil, soat 22:05)

11 O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan hisoblandi.

12 Muallif tomonidan hisoblandi.

daromadlarining jamgarma uchun olingan qismi Qozog'iston va Rossiyanikiga qaraganda ko'proq bo'lishi mumkin.

O'zbekistonda turizmning bandlik multiplikatori qiymatining qo'shni Qozog'iston va Rossiya davlatlarinikiga nisbatan pastroq bo'lganligini mamlakatga tashrif buyurgan xorijiy sayyohlar sonining nisbatan kamligi yoki ularning sayohati davomida qilgan o'rtacha xarajatlari miqdorining kamligi bilan izohlash mumkin. Bu, albatta, mamlakatda yaratilgan turistik infratuzilma va xizmatlar sifati bilan bog'liq.

2019–2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasini amalga oshirishning maqsadli ko'rsatkichlarida keltirilgan ma'lumolarga ko'ra, 2025-yilga borib O'zbekistonga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar soni 11810 ming kishini, turizm xizmatlari eksporti esa 2 170 mln AQSh dollarini tashkil etishi prognoz qilingan. Agar ushbu maqsadli ko'rsatkichlar erishilsa hamda turizmning bandlik multiplikatori kamida $Mb = 0,002$ holda o'zgarishsiz qolsin deb faraz qilsak, 2025 yilda O'zbekiston mehnat bozorida kamida 4339 mingta yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyati paydo bo'ladi.

Yuqoridagi fikr mulohazalardan xulosa shuki, O'zbekiston sharoitida turizm xizmatlari sohasini jadal rivojlantirish, bu orqali mamlakat milliy iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlash hamda mamlakatda bandlik darajasini oshirish uchun quyidagi chora tadbirlarni amalga oshirishga kuchli e'tibor qaratish zarur:

Mamlakat aholisining daromadlariga mutanosib ravishda iste'mol xarajatlarini ham ayniqsa, xizmatlarga bo'lgan iste'mol xarajatlarini oshirib borish lozim. Bunda turizm xizmatlarining jozibadorligini oshirish va tashrif buyuruvchilarning xilma xil ehtiyojlarini qondirishning samarali yo'llarini izlab topishga e'tibor qaratish zarur.

Mamlakatda turistik infratuzilma hamda turizm xizmatlarining sifat va samaradorligini xalqaro talab darajasiga yetkazish, turizm xizmatlarining yangi turlarini tashkil etish va ommalashtirish va bu orqali turistik xizmatlar eksportini oshirish, pirovardda har bir sayyohga to'g'ri keladigan o'rtacha xarajat summasini oshirib borish.

Mamlakatning bor turistik salohiyatini yuzaga chiqarish va bu orqali mamlakatning turistik jozibadorligini yaxshilab, tashrif buyuruvchi xorijiy sayyohlar sonini oshirishga erishish.

Ushbu tadbirlarning amalga oshirilishi turizm xizmatlari sohasining O'zbekiston milliy iqtisodiyotidagi mavqeining mustahkamlanishiga hamda mehnat bozoridagi bandlik darajasini ta'minlashda soha ulushining oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunda turizm xizmatlari sohasining ushbu yo'nalishdagi ishlar samaradorligini yaxshilab borishda kelgusida amalga oshirilishi zarur bo'lgan ishlarni rejalashtirish hamda turizm xizmatlari sohasini tavsiflovchi prognoz ko'rsatkichlarini tahlil va tadqiq qilish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'xati:

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. Избранное/Дж.М.Кейнс; вступ.статья Н.А.Макашевой. – М.:Эксмо, 2007. – 960с. – (Антология экономической мысли).
2. Немкович Е.Г. Мультипликатор туризма // Сб.научных статей по матер. междунар. научно-практич. конф.: «Роль туризма в модернизации экономики российских регионов», 8-10 июня 2010г. – Петрозаводск: карнц ран, 2010. – с. 97-100.
3. Травова А.М. Математическое моделирование развития туризма в сфере услуг системотехника. 2010г. №8. <http://systech.miem.edu.ru/2010/tramova.htm>
4. П.Самуэлсон, В.Нордхаус. Экономика. м.,2000.
5. Ruetter H. Wirtschaftsfaktor tourismus. in: wolkswirtschaftin der schweiz. bern, 2001. – с. 125-132
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari (www.stat.uz)
7. С. Мозговая. Туристский мультипликатор в оценке экономического вклада экологического туризма в развитие региона. Журнал международного права и международных отношений. №2 – 2009.
8. [https://mehnat.uz/uz/news/uzbekistonda-ishsizlik-darazhasi-96-foizni-tashkil-etdi-\(murojaat-qilingan-sana-23.12.2022-yil,-soat-22:05\)](https://mehnat.uz/uz/news/uzbekistonda-ishsizlik-darazhasi-96-foizni-tashkil-etdi-(murojaat-qilingan-sana-23.12.2022-yil,-soat-22:05))
9. <https://uzbektourism.uz/research/statistics> (murojaat qilingan sana 23.12.2022-yil, soat 22:05).

MUNDARIJA

1-ШУЪБА

ЎЗБЕКИСТОНДА SMART-ТУРИЗМНИ ЗАМОНАВИЙ ПРИНЦИПЛАРИ АСОСИДА РИВОЖЛАНТИРИШ ВА БУНДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ

Ўзбекистонда Smart-туризмни ривожлантириш истиқболлари.....	5
Конгратбай Авезимбетович Шарипов	
Рақамли инновацион технологиялардан туризмда самарали фойдаланиш йўллари	7
Эшов Мансур Пулатович	
Туристтик кластерларнинг технологик платформасини ишлаб чиқиш.....	10
Абдурахмонова Гулнора Каландаровна	
Tourism Development in Uzbekistan: Comprehensive Analysis of Current Trends and Future Prospects	13
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
Қорақалпоғистон Республикасида туризм соҳасининг янги йўналишларини ташкил этиш имкониятлари	17
Эштаев Алишер Абдуғаниевич, Хошимов Баҳром Баҳадирович	
Ўзбекистонда тоғ туризмнинг ривожлантириш йўналишлари	20
Ахмедов Икром Акрамович	
Туристтик-рекреацион ресурслари юқори бўлган минтақаларда кластерларни ташкил қилиш механизмлари	24
Норчаев Асатулло Норбўтаевич	
Развития smart туризм в Узбекистане	28
Алиева М. Т.	
Smart Tourism Analysis and Future Trends.....	31
Safaeva Sayyora	
Opportunities for Developing Smart Tourism and Foreign Experience in Uzbekistan	34
Kabilova N. Sh.	
O'zbekiston turizmida XXI bozori va bunda Smart-turizmning o'rni.....	37
Mirzayev Temur	
Смарт-туризм: зарубежный опыт и перспективы его применения в Узбекистане.....	42
Хушназарова М. Г.	
Development of Smart Tourism in Uzbekistan	45
Narzullaeva Umidakhon, Abzalova Nozima	
O'zbekistonda turizm xizmatlari sohasining aholi bandligiga multiplikativ ta'siri	48
To'rabekov Sohibjon Sherboy o'g'li	
Smart-turizmni xorijiy tajribalar asosida rivojlantirish istiqbollari.....	53
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li, Nishonboyev Doniyor Erkinjon o'g'li	
Smart-turizm: xorijiy tajriba va uni O'zbekistonda qo'llash istiqbollari.....	55
Ulugboyeva Ezozahon Inomjanovna	
O'zbekistonning Smart-turizm salohiyatini jahon turizm bozorida targ'ib qilishning zamonaviy marketing strategiyalari.....	58
Fayyoza Ahmedova Rashidovna	

Modern Trends in the Development of Tourism and the Experience of Foreign Countries in the Application of Smart Innovations in Personnel Training.....	62
Iskandarova Nargiza Mashrabjonovna	
The Main Role of Smart – Tourism in Modern XXI Century Uzbekistan as an Example.....	65
Narzullayeva Fariza Akmalevna, Saydaliyeva Feruza Bakhtiyorovna	
How Does Smart Tourism Support Sustainable Tourism Development: the Case of Uzbekistan	67
Khusniddin Egamnazarov	
Appearances, Classification and Application of Smart Tourism.....	70
Akhmadjanova Mukhtasarkhan Anvar qizi, Sharifboyeva Fazilatxon Odilbek qizi, Dadamirzayev Sarvarbek Ulug‘bek o‘g‘li	
Фарғона водийсининг қишлоқ аҳоли пунктларида агротуризмни ривожлантиришнинг стратегик режасини ва смарт-технология концепциясини ишлаб чиқиш бўйича услубий ёндашувлар.....	74
Жумабаева Дилафруз Тожиidinovna	
Butun jahon Smart-turizmi bozorining rivojlanish xususiyatlari.....	78
Ravshanov To‘yli Gulmurodovich	
Основные тенденции развития смарт туризма в условиях цифровой экономики в Республике Узбекистан.....	81
Салиева Екатерина Сергеевна	
Развитие Смарт-туризма в Узбекистане на основе современных принципов и использования зарубежного опыта.....	84
Ахмеджанова Ирада Усмановна, Халилова Нодира Абдухамид қизи	
Будущая роль Смарт-туризма на мировом туристическом рынке.....	88
Уралова Матлюба Ахоровна	
Проблемы и перспективы развития Smart-туризма в Узбекистане.....	95
Очилова Хилола Фармоновна, Раимова Севара Ойбековна	
Перспективы развития Смарт-туризма в Республике Узбекистан на основе современных технологий и использования зарубежного опыта.....	102
Рустамов Абдор Равшан угли	
Перспективы развития зелёного смарт туризма в Республики Узбекистан.....	106
Расулова Нигора Юсуповна	
Перспективы развития смарт туризма в Узбекистане на основе современных принципов	110
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна	
Перспективные направления развития смарт туризма в Узбекистане	113
Гузал Шеровна Хонкелдиева	
Развитие культурного Смарт-туризма в Узбекистане, с использованием опыта зарубежной компании «POLYMEDIA»	116
Караева Алёна Викторовна	
Turistik xizmatlar bozorini shakllantirishning rekreatsion dinamikasi.....	118
Bahrieva Zarina Nasimovna	

2-ШУЪБА

SMART-ТУРИЗМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АСОСИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ

Main Features of Smart Tourism Organization	121
Narzullaeva Umidakhon	
The Role Smart-City Infrastructure in the Tourism and Architecture	124
Mukhlisa Akromova Saydimukhtor qizi	
The Main Components of the Development of “Smart” Tourism in the Region	130
Agzamova Nargiza Gapurovna	

Туризм соҳасида рақамли технологиялар орқали смарт туризмни ташкил этишнинг асосий хусусиятлари	135
Ҳамдамов Амриддин Ҳамдам ўғли	
Минтақа туризмни ривожлантиришда хизмат кўрсатиш корхоналарининг smart-ахборот моделлари асосида ривожланиши	140
Ш.Х.Мухитдинов	
Analysis of Cases of Use of Smart Technologies in Tourism and Hotel Enterprises.....	146
Hamidova Muxtasarxon Iqboljon qizi, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Tarixiy shaharlarda turizmni rivojlanishida raqamli texnologiyalarning o'rni.....	152
Ro'zibayeva Zulayho Baxrombek qizi	
Turizm sohasi rivojlanishida Smart-turizmning o'rni	159
Dadamuxamedova Mushtariy Maxmudjon qizi	
Mamlakatimizda turizm sohasini raqamlashtirish va boshqarishni takomillashtirish	162
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
Development of Smart Tourism in Uzbekistan Based on Modern Principles and Using Foreign Experience.....	165
Gulrukh Yusupova, Nilufarkhon Ashuralieva	
Jizzax viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida turizmning ahamiyati va roli: yangicha Smart yo'nalishlar va mexanizmlar	168
Aynakulov Muxitdin Abduxamidovich	
The Role of Smart Technologies in the Development of Agrotourism	172
Yoriyeva Farangiz Murodilloevna	
Turizmning rivojlanishini barqarorlashtirishda prognozlashning mohiyati va obyekti.....	175
Axmadjanova Muxtasarxon Anvar qizi, Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'gli, Sharifboyeva Fazilat Odilbek qizi	
The Main Trends in the Development of Digital Tourism in Uzbekistan.....	181
Ismailova Sayyora Ulugbekovna	
Jahon ziyorat turizmi obyektlarining turizm rivojlanishiga ta'siri.....	186
Karimova Maftuna Komiljon qizi	
The Future of Smart Tourism: Transforming Travel Experiences	191
Oppokkhonov Nurmukhammad	
Sayyohlik yo'nalishlariga tashrif buyuruvchilar uchun aqlli texnologiyalarning ahamiyati	193
To'xtayeva Xurshida Farhodovna	
O'zbekistonda Smart-turizmni rivojlantirish choralari.....	200
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna	
Exploring Smart Tourism: Lessons From Abroad and Opportunities for Uzbekistan	206
Nasiba Mukhtorova, Zohid Askarov, Angelo Battaglia	
Smart Tourism: Pros, Cons and Potential Future Development	215
Baratov Asadbek	
Turistik destinatsiyalarni boshqarish orqali turistik mintaqalarni rivojlantirish.....	218
Toirova Nozima Miraxmad qizi	
Основные компоненты развития смарт туризма в Ташкентском регионе: перспективы и вызовы	223
Зиёвиддинова Тарона Ойбек кизи	
Инновационные тенденции применения умных технологий в развитии туризма и гостиничного бизнеса.....	226
Мусаева Сайёра Абдивахитовна	
Цифровизация как важнейший двигатель индустрии туризма.....	234
Абидова Д.	

Путешествие будущего: формирование и инновационное развитие направления Смарт-туризм	239
Курашева Валерия Олеговна, Ивонина Наталья Викторовна	
Основные особенности организации смарт-агротуризма в Узбекистане.....	241
Анваров Нодир Аллаёрович	

3-ШУЪБА

ЎЗБЕКИСТОННИНГ SMART-ТУРИЗМ САЛОҲИЯТИНИ ЖАҲОН ТУРИЗМ БОЗОРИДА ТАРҒИБ ҚИЛИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МАРКЕТИНГ СТРАТЕГИЯЛАРИ

Enhancing Marketing Strategy for the Development of Mountain Tourism.....	255
Mavlanov Golibjon Mahammad o'g'li	
Smart Destination Management: Challenges and Practices	258
Nurmukhammad Oppokkxonov	
O'zbekistonda qishloq turizmining shakllanish va rivojlanishi.....	260
Usmonov Sardor	
Фарғона водийсида туризм соҳасини ривожлантиришнинг ҳудудий дифференциал хусусиятлари	263
Максумов Азизхон Нодиржон ўғли	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning jahon tajribasi muammo va istiqbollar	268
Aynaqulov Xusniddin Abduxamidovich, Teshayeva Farida Shuxrat qizi	
Hududlarda Smart-turizmni rivojlantirishda xorij tajribasini qo'llash istiqbollari.....	271
Islomova Dilrabo Salomovna	
Consideration of Positive and Negative Impacts of Smart Tourism on Destination Branding, Case of Uzbekistan	274
Ms. Yulduz Yakubova	
Analysis of the State of Use of Smart Technology in Hotels.....	276
Uralova Dilbar Anorbayevna, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Turizm sohasi orqali aholi bandligini ta'minlash yo'llari	281
Matkbulova Dilorom Xalilullayevna	
Smart-turizmni tashkil etishning asosiy xususiyatlari	284
Uralova Matlyuba Axrorovna	
O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida turizm sohasining o'rni.....	286
Matchanov Azizbek Umirbek o'g'li	
Mehmonxona xo'jaligida yashil texnologiyalarni joriy qilish.....	289
Xakimova Nargiza Axadjon qizi	
Mamlakatimizda Smart-turizmni rivojlantirish masalalari va iqtisodiyotda tutgan o'rni.....	293
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li, Nishonboyev Doniyor Erkinjon o'g'li	
Dam olish turizmida Smart parklarning o'rni	295
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Rekreatsiya turizmni rivojlantirishda Smart texnologiyalardan foydalanish	297
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Smart Tourism: Foreign Experience and Prospects for Its Application in Uzbekistan.....	299
Avezova Nilufar	
Использование BIG DATA и AI для реинвентаризации маркетинга туризма в Узбекистане: новые перспективы в глобальной конкуренции.....	304
Турабекова Фарангиз Наримонбек кизи	
Проблема в смарт туризме	310
Аскаралиева Муштарий Баходировна	

Смарт туризм в Узбекистане: новые подходы и современные решения	313
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Смарт туризм в Узбекистане: новые возможности и вызовы.....	315
Бекмурадова Лайло Турсунмаматовна	
Влияние цифровых технологий на развитие туристского рынка в Узбекистане	323
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	

4-ШУЪБА

ТУРИЗМ ВА ТАЪЛИМ: ШАРТ-ШАРОИТИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ

Таълим туризми тушунчаси моҳияти ва уни ривожлантиришнинг хориж тажрибалари	327
Саъдуллаева Гулноза Содиқ қизи	
Toshkent viloyatida agroturizm obyektlarini rivojlantirish va kadrlar salohiyatini oshirish istiqbollari.....	330
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Smart-turizm faoliyatini boshqarish jarayoniga yondashuvlar	337
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Ilmiy faoliyani rivojlantirishda ta'lim tashkilotlaridan maqsadli foydalanish.....	341
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Turistik xizmatlarning reklamasini amalga oshirishda ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati	349
O. A. Norbo'tayev	
Ta'lim turizmining mohiyati va uni O'zbekistonda rivojlantirish imkoniyatlari.....	351
Jiyanov Uktam Panjievich	
Smart Tourism and Education: Conditions and Prospects in Uzbekistan	354
Gulrukh Yusupova, Sabina Turakulova	
Uzbekistan: Theory and Practice of Personnel Training for Tourism.....	361
Ochilova Hilola Farmonovna	
Marketing strategiyalarini qo'llash orqali mamlakat turizm bozorini rivojlantirish istiqbollari	365
Nurfayzieva Moxinur Zayniddinovna	
Turistik mahsulotlar shakllanishi bo'yicha nazariy yondashuvlar va narxlar tahlili	372
Imomov Sanjar Muxammadievich	
Mehmonxona sohasida Big Data texnologiyalarini qo'llash	376
Shermakhmadova Zarina Shavkat qizi	
Promoting Environmental Entrepreneurship And Innovation in a Green Economy.....	379
Embergenova Anjim Aydosbaevna	
Turizm xizmatlari eksportini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologilayar ta'siri	381
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Samarali marketing strategiyalari orqali O'zbekistonni raqobatbardosh turizm yo'nalishi sifatida jonlantirish	385
Xusniddinova Munavvar Sur'at qizi	
O'zbekistonda Smart-turizmni zamonaviy prinsiplari asosida rivojlantirish va bunda xorij tajribasidan foydalanish.....	388
Tojiboyev Toxirjon Zoxirjon o'g'li	
Mehmonxona va xizmatlar bozorini takomillashtirish, mehmonxonalarda smart mehmonxona xizmatlarning tizimini joriy qilish	391
Mansurov Zokir Xusanovich	

Туризмни қўллаб-қувватлаш жамғармасининг соҳа ривожини молиялаштиришдаги аҳамияти.....	394
Примова Нигора Икром қизи	
Turizm – dunyo madaniyatiga ko‘prik.....	397
Abdullayeva Nilufar Sultanbayevna	
Key Features of Digital Advertising Development in Tourism in Uzbekistan.....	399
Mirziyo Sodikov Odiljon ogli	
Xizmat ko‘rsatish tarmoqlarida turizm va bank xizmatlarini bog‘liqliklari.....	404
Xakimov Zoxid Norbo‘tayeich	
Innovative Management in Smart Tourism: a Digital Economy Imperative for Tourist Enterprises.....	406
Mamanov Mukhammadamin	
The Role of The Capacity of Service Personnel in the Organization of the Quality Service Process in Hotel Enterprises.....	409
Rakhmonova Nigina Anvarovna	
Развитие умного туризма – перспектива кадров в сфере туризма.....	412
Бухарова Нигора Газиёвна	
Состояние гостиничного бизнеса в Самарканде и важность его развития.....	415
Мардонова Дилрабо Ширинбоевна	
Организационно-экономический механизм развития туристических комплексов.....	418
Хомидов Қаххорали Қурбонали ўғли	

5-ШУЎБА

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Қорақалпоғистон Республикасида туризмни ривожлантириш имкониятлари.....	422
Эштаев Алишер Абдуғаниевич, Маткаримов Жаҳонгир	
Вопросы развития Smart-туризма в Республике Каракалпакистан.....	425
Абдувахидов Абдумалик Махкамович	
Qoraqalpog‘istonning o‘ziga xos madaniy va tarixiy merosi.....	427
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O‘zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish istiqbollari.....	429
Matkbulova Dilorom, Abdug‘aniyev Toxirjon	
Соғломлаштириш туризми фаолиятини бошқаришда туристик кластерларни шакллантириш механизмларини баҳолаш.....	432
Ғофуров Азизбек Умаржонович	
Qoraqalpog‘iston Respublikasining o‘ziga xos ekologik merosi.....	435
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Qoraqalpoq o‘lkasi turizm istiqbollari.....	437
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Implementing Smart Tourism Strategies in Karakalpakstan.....	439
Mukhanov Murod Mukhan ugli	
Qoraqalpog‘iston Respublikasi turizm sektoridagi integratsiyaning nazariy asoslari.....	442
Xalimova Fayyoz Nafasovna	
Qoraqalpoqiston Respublikasida turizmni rivojlanish yo‘llari.....	445
Xushnazarova Maxzuna Gulamjonovna	
Turistik hududlarda turizmning barqaror rivojlanish konsepsiyalariga yondashuvlar.....	452
A. Asraqulov	

Минтақада туризм соҳасини бошқаришнинг ўзига хос хусусияти	455
Ембергенова Анжим Айдосбаевна	
Perspectives for the Further Development of Smart Tourism in Uzbekistan	460
Akhunova Shokhistakhon Nomanjanovna, Askarov Farhod Rakhmatovich	
Қорақалпоғистон Республикаси ички туризм йўналишлари.....	465
Норчаев Н. А.	
Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirish tendensiyalari	467
Islamova Qunduzxon Ikromboy qizi	
Тенденции развития Смарт-туризма в Республике Каракалпакстан	469
Очилова Х. Ф., Нагметуллаев А. А.	
Тенденции развития зеленого туризма в Республике Каракалпакстан.....	472
Расулова Нигора Юсуповна	
Перспективы развития смарт туризма в Республике Каракалпакстан.....	475
Косбергенова Нурзия Кудайбергеновна	
Role of social media in promoting Sustainable Tourism in Uzbekistan	477
Ms. Nigina Kurbonova, Dr. Shalki	
Jahonda ta'lim turizmining rivojlanish tendensiyalari	487
Uktam Jiyanov, Maksudova Shahlo	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshrishda "Smart-turizm" xizmatlaridan maqsadli foydalanish.....	490
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
The role of tourism industry in the country's economy	497
Gofurova Vasila Odiljon qizi	
Tourism Impacts GDP Growth (and Decline).....	500
Gofurova Vasila Odiljon qizi	
Smart turizm texnologiyalarining sayyohlarning xatti-harakatlari, sayohatdan qoniqishlari va baxtli his qilishlariga ta'siri	503
Munajat Isakdjanova Inog'omovna	
Sayohat va turizm rivojlanish indeksi	507
Raxmonova Nilufar Yorqinovna	
O'zbekistonda smart turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	512
Kamoliddin Jahongirov	
Xalqaro turizm bozorida ta'lim turizmining o'rni va rivojlanish xususiyatlari	514
Ominaxon Ababaxriyeva, Kamoliddin Jahongirov	
Functional composition of irrealis	517
Ochilova Noila Farmonovna	
Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish mohiyati	519
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyotida zamonaviy logistika tizimlari mohiyati	521
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	524
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”
jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.